

DÖRT ÖĞÜT*

Derleyen: Muhsin KÖKTÜRK

Bir varmış, bir yokmuş. Vaktin birliğinde bir adam, yohsul bir adam varmış. Gün olmuş evlenmek istemiş. Güzel bir kız almış. Evini geçindirecek parası yohmuş. Gurbete çıkmış. Güney illerine gitmiş. Bir ırgat gapısına durmuş. Günlüğüm gaça dememiş, heç sormamış, tam yirmi yıl çalışmış. Nihayet ayrılmaya garar vermiş. Ağanın yanına çıkmış:

“Ağam, tam boğön¹ yirmi yıldır gapında çalışıyorum. Hakkım neyse ver. Sılama gidecem. Anamı avradımı özledim gayri,” demiş.

Ağa da çıharmış çalışmasının karşılığı ona üç lira vermiş. Adam almış cebine goymuş. O sıra orada bulunan Ağa'nın garısı adama acımış. Adama:

“Dur da sana bir çörek yapayım,” demiş.

Gadın getmiş, çöreği yapmış. Çöreğin birinin içine de beş altın lire goymuş. Adama vermiş.

“Bu çöreği sakın yolda yeme, garına benden hediye olsun,” demiş.

Adam çöreği heybesine goymuş, helâlaşıp yola düşmüş. Yola düşmeden bir daha ağanın yanına varmış.

“Ağam, epey iyilik² ettin. Hakkını helal et,” diye söylemiş. Ağa da:

“Oğlum dur sana diyeceklerim var, hele bi yol otur,” diye karşılık vermiş.

“Hayırdır inşallah.”

“Bana bir lira ver sana bir öğüt vereyim”. Adam çıkarıp bir lira vermiş.

“İyi dinliyon mu? Sakın geceleyin yola çıhma.”

-...

—Bana bir lira ver bir öğüt söyleyim. Adam çıharmış, bir lira daha vermiş.

—Sakın dibi görülmedik sudan geçme. Anadın mı?

-...

“Bir lira daha ver bir öğüt daha vereyim.” Adam cebindeki son lirayı da vermiş.

“Aslını bilmediğin işte söz sahibi olma.” Adam tam gideceği sırada. Ağa:

“Dur bi de sana bedava bir öğüt vereyim,” demiş.

Adam durmuş.

“Aslını bilmediğin işe burnunu sohma.”

Adam sağol demiş, goyulmuş yola. Yolda bir kervana rastlamış. Kervancıbaşına:

“Nereye gidiyonuz?” diye sormuş.

Kervancı:

“Yozgat'a.” diye cevap vermiş.

“Ben de Yozgat'a gidiyom. Beni de alın Kervana.”

Kervancı başı kabul etmiş. Adam kafiye katılmış. Epey yol gitmişler. Nihayet gece olmuş. Adam:

“Ben artık gitmiyeceğim,” diyince, Kervancı:

“Neden?” diye sormuş.

“Gidemem.”

“Biz bu kadar değerli şeyler götürüyük da gorkmıyok. Sen niye gorhıyon?”

“Ben gidemem, siz gidin.”

Adam böyle cevap verince kervancıbaşı fazla üstelememiş. Devam etmişler yollarına.

* *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, 1975, sayı: 314

¹ Bugün

² İyilik

Adam sabahleyin gün ağarınca yola revan olmuş. Bir de bahmiş ki yolda kervancılardan hepiciği ölmüş yatıyo. Kiminin kellesi bir yanda kimininki bir yanda. O zaman kendi kendine: “Liranın birini bulduk” demiş.

Yine giderken yolda bir atlıya rastlamış. Birlikte yola düşmüşler. Yollarını yalçın bir ırmak kesmiş. Adam bakmış ki suyun dibi görünmüyo. Gorkmuş. Atlı:

“Hadi terkime bin de garşıya geçelim.” demiş.

“Yoh, gardaş ben binemem.”

“Hadi canm ne gorkuyon. Bin geçek garşıya.”

“Yeminim var, geçemem,” diye cevap vermiş adam.

Atlı dibi görünmedik suya girmiş. Girdiği o an olmuş. Bir batmış, bir daha çıhamamış. Adam kendi kendine: “Liranın birini daha bulduk” diye sevinmiş.

Suyun başında galan adam, sağa bahmiş, sola bahmiş sonunda bir yol bulup garşıya geçmiş. Akşamüzeri bir koye gelmiş. Koy odasına gonuh olmuş. Bahmiş ki bir hatun boğazına bir ip bağlanmış duvarda asılı duruyo. Bir köpek de yatak üzerine yatmış, uyuyo. Yemek getiyolar. Önce it yiyo, artığına da hatuna veriyolar. Adam heç aldırış etmemiş. Yemeğini yemiş yatmış. Sabah kalkmış yola düşmüş. Arkasından ağanın adamları gelmişler. Adamı ağanın yanına götürmüşler.

Adam gorha gorha:

“Ağam benim suçum ne ki, palas pandiras getirdiniz,” diye sormuş.

“Bak burada köpek yatıyo. Orada bir hatun bağlı duruyo. İtin artığına hatun yiyo. Be hey adam, senin ağzının içinde dilin yoh mu? Niye bir defa nedendir bu cefa diye sormuyon?”

“Benim ağam bana bir öğüt verdi. Aslını bilmediğin işte söz zahabı olma” dedi.

Ağa adamın bu sözünü çoh beğenmiş. Arhasından:

“Hele bi yol sorsaydın senin de kellen bu keller arasına garışacaktı, diyerek bir gapı açmış ve içinde yatan kelleleri göstermiş.”

Adam: “Eh liranın birini daha bulduk” diye sevinmiş. Ağa adama bir heybe gözü altın vermiş. Adamlarını tembihlemiş. “Bu adamı köyüne kadar götürün” demiş.

Adam köyüne gelmiş. Evinin penceresinden bir de bahmiş ki ne görsün? İçerde genç bir adam garısıyla doğuşuyo, çağırıp bağıryo. Adam dayanamamış, tüfeği doğrultmuş, tam tetiği çekeceği sırada ahlına ağanın öğüdü gelmiş. “Aslını bilmediğin işe burnunu sohma” Bunun üzerine gapıyı çalmış. Garısına:

“Beni tanıydın mı? Ben senin kocanım,” demiş.

Gadın bir bahmiş iki bahmiş. Sonunda gocasını tanımış. Sarılmış boynuna. Adam bi yandan yan gözle yabancı adama bakıyormuş. Bunu fark eden garısı:

“O kim biliyon mu?” demiş.

...

“Yirmi sene evvel sılaya gittiğin sırada garnımda bıraktığın oğlun.”

Garısı böyle diyince adam sevinçten ağlamış. O zaman ağasının kendisine paradan da değerli öğütler verdiğini anlamış. Böylece muratlarına ermişler.